

משפטים (102)

אם כָּסָף תִּלְוָה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ וְכוּ' וְהָיָה כִּי יִצְעַק
אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חָנוּן אֲנִי (כב, כד, כו)

יש לפרש: "אם כָּסָף תִּלְוָה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ", כאשר יהודי בא אליך ומבקש הלואה, אתה חייב להלוותו ולסייעו. ברם, והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, במקום ללכת לעשיר לבקש הלואה, כי יצעק אלי שמעתי כי חנון אני, היה מבקש ממני והייתי משפיע לו בעצמי כל טוב שלא יצטרך ללוות.

ספר "יגדיל תורה"

השקר גורם לחסרון ולהפסד
מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחַק (כג, ז)

חשבון מענין מחשב הרב אמאדו בגימטריא של "אמת" ו"שקר", המחזיק הרעיון המופיע בפסוק זה, וכה דבריו: "אמת" בגימטריא ארבע מאות ארבעים ואחת (441), ובגימטריא קטנה שוה לתשע (9), והנה כל מספר שבו נכפיל את המספר תשע בשנים נקבל שמונה עשרה השוה בגימטריא קטנה למספר תשע (9). לעומת זאת "שקר" הוא בגימטריא שש מאות (600), ובגימטריא קטנה שוה לשש (6), אולם כאשר נכפיל את המספר שש בשנים נקבל שתים עשרה (12), השוה בגימטריא קטנה לשלוש (3), נמצא, שהשקר גורם לפחת ולחסור. כאשר יתבונן האדם במעשיו, ימצא שאכן השקר גורם רק להחסיר ולהפחית ממנו, ולפיכך הוא עצמו יגיע למסקנה המתבקשת "מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחַק", ומצד עצמו יבין שעליו להתרחק ממצב של שקר בכל יכולתו.

ספר "ומתוך האור"

ויסלף דְבָרֵי צְדִיקִים (כג, ח)

בגמרא (סנהדרין כא) אמרו, כי מפני מה לא נתגלו טעמי התורה, שהרי שני מקראות נתגלה טעמם ונכשל בהם גדול העולם. כתיב: "לא ירבה לו נשים" (דברים יז, יז). אמר שלמה המלך: אני ארבה ולא אסור, וכתיב: "ויהי בעת זקנת שלמה נשיו היטו את לבבו" (מלכים א, יא, יד). כתיב: "לא ירבה לו סוסים" (דברים יז, טז). אמר שלמה: אני ארבה ולא אשוב, וכתיב: "ותצא מרכבה ממצרים" (מלכים א, י, כט). וקשה, הרי יש איסור נוסף שגילתה בו התורה את טעמו, איסור נטילת שוחד, ומפני מה איפוא עשתה זאת התורה. ברם, כל עיקר הטעם לכך שלא נתגלו טעמי תורה אינו ענין לנידון דידן, שהרי כל טענתו של שלמה היתה במה שחשב להיות חכם וצדיק, להרבות נשים ולא לסור, להרבות סוסים ולא לחזור למצרים. אך בנטילת שוחד לא יתכן חשבון שכזה,

בפרשת עבד עברי נלמד איך להתנהג לצלם אלוקים
כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי וכו' (כא, ב)

יש לשאול: מדוע פתחה התורה במצוות בין אדם לחבירו, ובפרט תמוה הדברים נאמרו לישראל עוד לפני שנצטוו על הקמת המשכן, שהיה להם מקום להשראת השכינה? עוד יש לשאול, גם כאשר מתחילם בעניני בין אדם לחבירו, מדוע מתחילה התורה בדיני עבד עברי ואמה עבריה דוקא, שנהגו רק בזמן שהיובל נוהג, ולא בהלכות המצויות של בין אדם לחבירו? יש לומר: אלא דוקא בפרשת עבד עברי פתחה, שכן בה מלמדת אותנו התורה מעלת האדם. שהרי דרשו חז"ל (קידושין כ). על הפסוק "כי טוב לו עמך", כל הקונה עבד עברי קונה אדון לעצמו. וכתבו התוספות בשם הירושלמי שמשום כך, אם אין לאדון אלא כר אחת, אם ישכב עליה האדון עצמו אינו מקיים כי טוב לו עמך, ואף שירד העבד מקדושתו ונמכר בגניבתו, אין לאדון לפגוע בכבודו ואסור לו לעבוד בו בפרך ואף חייב לנהוג בו מנהג אחווה. ביותר יש להרגיש בזה שמי שהשכיר עצמו לעבודה מותר לתת לו עבודה בזויה, אבל עבד עברי אסרה זאת התורה מפני שנפשו שפלה משום שנמכר. כאן לימדה אותנו התורה כיצד להחשיב ולהעריך מעלת יהודי באשר הוא, שמונחת בו גדלות וחשיבות כזו שאסור לפגוע במעלתו וברגשותיו. זהירות בדרגה שכזו, רק תורה משמים יכולה ללמד, שכן שכל אנושי של בני אדם אינו משיג זאת מעצמו.

ספר "לתתך עליון" בשם ר' יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל

אם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מְשַׁעֲנֹתָי וְנָקְהָ הַמַּפָּה רַק
שָׁבְתָו יָתֵן וְרָפָא יְרָפָא (כא, ט)

"אם יָקוּם", אדם שיש לו הרבה נכסים וממון, ע"ד הכתוב: "כל היקום אשר ברגליהם" (דברים יא, ו), ואמרו חז"ל (פסחים ק"ט): זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. "וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ" הדבר הזה, העשירות שלו, גרם לו שיצא חוץ לגבול הקדושה, וכמו שכתוב (קהלת ה, יב): "עושר שמור לבעליו לרעתו", ואם תתפלא מאין נובע דבר זה שיצא לחוץ? על זה באה התשובה "עַל מְשַׁעֲנֹתָו", שסבור היה שכוחו ועוצם ידו עשה לו החיל הזה, והאמת היא שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, נגד אדם זה ממשיך הכתוב לומר: "וְנָקְהָ הַמַּפָּה", מהו רפואתו שיתרפא ממחלתו הרוחנית? "רַק שָׁבְתָו יָתֵן", שיראה להוסיף בנתינת הרבה צדקה, "וְרָפָא יְרָפָא"

ספר "מטעמי שולחן שבת"

הלכה: נטילת ידיים לפני נשיאת כפיים, ואם צריך לעבור כנגד המתפלל.

כתב השו"ע (סימן קכח ס"ז): אע"פ שנטלו הכהנים ידיהם שחרית חוזרים ונוטלים ידיהם וכו'. ובפסקי תשובות (אות יט) כתב: וכן נוהגים הכהנים לחזור וליטול ידיהם לנשיאת כפיים דתפילת מוסף אף שלא הסיחו דעתם משמירת הידיים בנקיות, אך כאמור, בדיעבד כשאין לו מים יוכל לישא כפיו ולסמוך אף על נטילת ידיים דקימת הבוקר, אם אכן יודע שידיו נשמרו בנקיות ונטלן עד הפרק. וצריכים הכהנים ללכת ליטול ידיהם אף אם יש בביהכ"נ מנין מצומצם וע"י שיצאו הכהנים לחוץ ליטול ידיהם לא ישאר מנין, (אך ישאר רוב מנין), וישתדלו לצאת וליכנס בזריזות, וכן אפילו אם יצטרך הכהן לעבור כנגד המתפלל שמו"ע, מ"מ ילך ליטול ידיו, וישתדל לצדד עצמו ולעבור בצדדי המתפללים ולא ממש נגד פניהם.

פסקי תשובות חלק ב'

פתגם: עקשן הוא כמו ביצה, ככל שנתבשל אותו, הוא יקשה את ערפו.

ספר "שמחלה"

חקירה: דרישה וחקירה בעדים זוממים

כדי שיהיה אפשר להזימם, או דין בפני עצמו. (מרגליות הים סנהדרין עח)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: אתרא דמרה

רב ידוע בישראל היה אומר: רב שמביאים לפניו שאלה על עוף בלי מרה, חייב לחטט ולפשפש היטב עד שימצאנה, שכן בהיותו מרא דאתרא עליו לדעת אתרא דמרה.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קכט)

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, צדוק בן מרים, ויקטור חי בן יקוטה, שמחה ג'וזה בת אליז. זרע של קיימה לרינה בת זהרה אנריאת. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

להיות צדיק ולומר: אני אקח שוחד ולא אטה, שהרי בפירוש אמרה תורה: "כִּי הַשְּׂחָד יַעֲוֹר עֵינֵי חֲכָמִים וַיִּסְלַף דְבָרֵי צַדִּיקִים" (דברים טז, ט), אמרה תורה לחכמים ולצדיקים כי יכשלו אם יקחו שוחד.
רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

לא תבשל גְדֵי בְּחֵלֶב אֱמוֹ (כג, יט)

כתב רבינו בחיי ז"ל: ועל דרך הפשט, טעם המצוה הזאת לפי שהוא מטמטם את הלב, שהרי החלב נעשה מן הדם, והדם מזגו רע ומוליד אכזריות. ואחד מטעמי האיסור שבו שאינו מקבל שינוי והתפעלות בגוף כשאר הדברים הנאכלים, ולכך טבעו הרע נשאר בתוכו מבלי שינוי. ואף על פי שנשתנה עכשיו מדם לחלב וקיבל שינוי והתפעלות שהועתק לדבר אחר, מכל מקום כשחוזר ומערבו עם הבשר, הרי חוזר לכח הדם וטבעו הראשון כבתחלה, ובהתערבם יחד מטמטם הלב ומוליד גסות ותכונה רעה בנפש האוכל.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

ההבטחה: הקב"ה יתן את סממני הרפואה, שבמרחקים, בתוך הלחם והמים.

וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבְרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מִימְיֶךָ וְהִסְרִיתִי מִחֶלְה מִקְרַבְךָ (כג, כה)

מה משמעה של הבטחה זו, וכי על ידי שיברך ה' את לחמו ומימיו, תוסר המחלה מהאדם? יש לתרץ, על פי הגמרא (ע"ז נה.): יסורים, בשעה שמשגרין אותם על האדם, משביעין אותם: שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני... והיינו דאמר רבי יוחנן: מה דכתיב: "וחוליים רעים ונאמנים"? רעים בשליחותם ונאמנים בשבועתן. מעתה, חולה שיש בעירו רופאים למחלתו, יקל עבורו למצוא מזור ותרופה למחלתו, אך לפעמים הרופאים והרפואות והמרחצאות הנחוצים לו נמצאים בעיר אחרת, ומוכרח לנסוע שם לקבל תרופתו, ומה יעשה העני המדוכה שאין ידו משגת לנסוע למקום ששם נמצאת הרפואה שהוכנה עבורו? האם חלילה, אבדה תקוותו? אשר על כן הבטיחה התורה הקדושה: "וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם", ובזכות זה תתברכו שאפילו בעת שתצטרכו רפואה לא תהיה הרפואה רחוקה מכם, אלא "וּבְרַךְ אֶת לַחְמְךָ", דהיינו: שכל סממני הרפואה שיש במרחקים לצורך רפואתו, ישימם הקב"ה בתוך הלחם שהוא אוכל, וכל הרפואות הטמונות במעיני הישועה ומרחצאות ההבראה, יתנם הקב"ה בתוך המים שהוא שותה ובמרחץ שבעירו, וממילא יסיר ממנו כל המחלה.

ספר "ושלל לא יחסר"

